

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Filozofická fakulta

Ústav věd o umění a kultuře

POSUDEK BAKALÁŘSKÉ/DIPLOMOVÉ PRÁCE

Autor práce a studijní obor: Bc. Šárka Riganová, Dějiny a filosofie umění

Název práce: KOPIE JAKO PROBLÉM ONTOLOGIE A HODNOTY ESTETICKÉHO OBJEKTU

Vedoucí práce: Mgr. Denis Ciporanov, Ph.D

Slovní vyjádření, náměty a otázky k obhajobě:

Šárka Riganová se ve své magisterské práci zabývá estetickou reflexí problémů, které vyvolává existence padělků, kopií a reprodukcí originálních děl, a rozvíjí tak svá zkoumání z předchozí obhájené bakalářské práce. Téma, kterému se dlouhodobě věnuje, představuje zajímavou výzvu nejen pro filosofickou estetiku, svým významem přesahuje do oblasti obecných věd o umění, dotýká se podstaty restaurátorství, galerijní praxe, trhu s uměním i práva.

Zájem o padělek z filosoficko estetické pozice, kterou Šárka Riganová zaujímá, narůstá s druhou vlnou obratu k jazyku uvnitř analytické estetiky, která původní pole svého zájmu, rovinu vyjasňujících definičních analýz, rozšiřuje a propojuje s analytickou metafyzikou, ontologií a axiologií. Diskuse tohoto okruhu tedy tvoří základní konceptuální materiál, se kterým studentka pracuje a na jehož základě předkládá práci, jejíž ambici není „jen“ přehledné a komparativní utřídění možných pozic v řešení tohoto problému, nýbrž jejich kreativní rozvinutí a nabídnutí vlastní originální koncepce.

Základní otázky, okolo kterých se točí tato nesporně zajímavá diskuze, mohou znít následovně: Proč si neceníme kopie či padělků uměleckého díla stejně, jako jeho originálu, třebaže nejsme schopni mezi nimi pouhým pohledem objevit rozdíl? A pokud toho nejsme schopni, může být estetická hodnota originálu a padělků identická a naše lpění na originálu je tudíž slovy Edyho Zemacha pouhým fetišistickým uctíváním prorokova sandálu namísto následování jeho učení? Náš ambivalentní postoj ke kopiím a padělkům uměleckých děl zkrátka přináší zajímavý problém, jehož řešení leží pro estetika na křižovatce zkoumání ontologie estetických vlastností a objektu, hodnoty a hodnocení, mimoestetických funkcí uměleckých děl atp.

Šárka Riganová si pro svou postupně budovanou pozici vybírá kanonické texty, které v odpovědích na výše položené otázky reprezentují významné komplementární i kompetitivní pozice. Struktura práce je následující: nejprve zavádí definiční pořádek do všech forem vícenásobného výskytu uměleckého díla. Jak se později ukáže, rozlišení mezi kopií, replikou, padělkem a reprodukcí totiž významně determinuje budoucí zkoumání problému hodnoty v procesu konstituce estetického objektu. V navazující hutné a interpretačně precizní části postupně představuje jednotlivé teoretické pozice v otázce ontologie originálu a kopie uměleckého díla, aby se mohla v části následující vypořádat s problémy estetického i praktického postoje ke kopiím všech výše zmíněných typů.

Závěr práce pak vyhrazuje představení vlastní kreativní modifikace teorie - či lépe noetického stanoviska, - tzv. estetického dualismu Tomáše Kulky, které pomohlo svého času lépe nahlédnout možný zdroj našeho ambivalentního postoje ke kopiím uměleckých děl.

Kulkovo rozlišení mezi uměleckou a estetickou hodnotou a jeho aplikace na problém falza, která kopiím neupírá přítomnost první, ale zapovídá jakoukoli míru přítomnosti hodnoty druhé, je pro Šárku Riganovou od počátku intuitivně neuspokojivé řešení, které se pokouší upravit pomocí analytické dekompozice (analogicky ke Kulkovu rozštěpu tradičně holisticky pojaté umělecké hodnoty) Kulkovy hodnoty umělecké. Výsledkem je návrh estetického triadismu, který operuje se třetí úrovní hodnoty, vyňaté z kategorie umělecké hodnoty – hodnoty autenticity. Je to jediná ze tří navržených hodnot, která je v pevné ontologické vazbě na dílo-věc a tudíž je skrze kopii nedostupná (u Kulky je první volná, druhá pevně vázaná na artefakt, a např. u Goodmana je první - holisticky pojatá - v pevné vazbě na dílo-věc). Pokud je totiž podle Riganové nyní „dekontaminovaná“ umělecká hodnota výsledkem schopnosti kompetentní kontextuální reflexe pohybu či naopak zatuhnutí estetické normy, kterou manifestuje konkrétní dílo skrze své estetické vlastnosti a jsou-li tyto vlastnosti v kopii *adekvátně* zpřítomnělé, pak vnímateli nic nebrání vyslovit relevantní soud o míře umělecké inovativnosti posuzovaného uměleckého díla. Není tedy důvod pokládat její úroveň u padělku za nulovou, jak tvrdí Kulka.

Vyjmutí hodnoty autenticity z hodnoty umělecké tak nyní obnažuje její mimoestetický charakter, pokládaný některými estetickými formalisty a funkcionalisty za irelevantní a povrchní aspekt našeho vztahu k uměleckým dílům (Koestler, Zemach). V poslední části své práce si však autorka uvědomuje, o jak zásadní aspekt ovlivňující povahu konstituovaného estetického objektu se jedná. Stejně jako jinde i v oblasti zjednávaní (enakce) estetické hodnoty zde totiž platí, že očekávání vytváří výslednou realitu. Vědomí toho, že nestojím před originálním dílem, tedy uvědomovaná absence hodnoty jedinečnosti - nemusí nutně blokovat mou schopnost adekvátního soudu o umělecko-estetické hodnotě díla, zcela jistě však stočí podstatný díl mé pozornosti a ovlivní výslednou podobu toho, co je vlastním předmětem mého soudu (například k tomu, co by mohlo být v kopii ztraceno, nebo jaká je povaha procesu a prostředků, které vedly k tomu, že se na základě pouhého pohledu nevytratilo nic). A to jsou aspekty, které dle mého názoru ovlivní výsledný estetický objekt způsobem, pro nějž je Goodmanův přívlastek „jiný“ pouhým vyhýbavým eufemismem. Každá, byť sebelepší kopie je prostředkujícím (ideálně zcela transparentním) symbolem díla v jeho nepřítomnosti. Nemůže mít lpění na originále tedy i čistší, bytostně estetickou motivaci, nežli je ta ekonomická či kulturně fetišistická?

Práce Šárky Riganové má precizní strukturu, jasný cíl i plauzibilní výsledky. Její odborná a korektní práce se zdroji, interpretační suverenita i kreativita svědčí o tom, že je

estetika územím, ve kterém se suverénně a úspěšně zabydlela. Magisterská práce Šárky Riganové však nevznikla jen jako dostatečný důkaz schopnosti dostát všem formálně obsahovým náležitostem takového podniku. Je především vynikajícím dokladem oborového zájmu, poctivosti a erudice, a jako takovou ji nemohu hodnotit než jako výjimečně kvalitní a vysoce nadstandardní, v předepsané klasifikační škále tedy jednoduše jako výbornou. Práci doporučuji k obhajobě.

Navrhovaná klasifikace: Výborně

.....
podpis vedoucího práce

V Českých Budějovicích dne 1. 6. 2020

Stupeň klasifikace:	výborně	velmi dobře	dobře	nevyhověl
---------------------	---------	-------------	-------	-----------